

VÁZLATOK

XXXV. A forró, trópusi éghajlati övezet

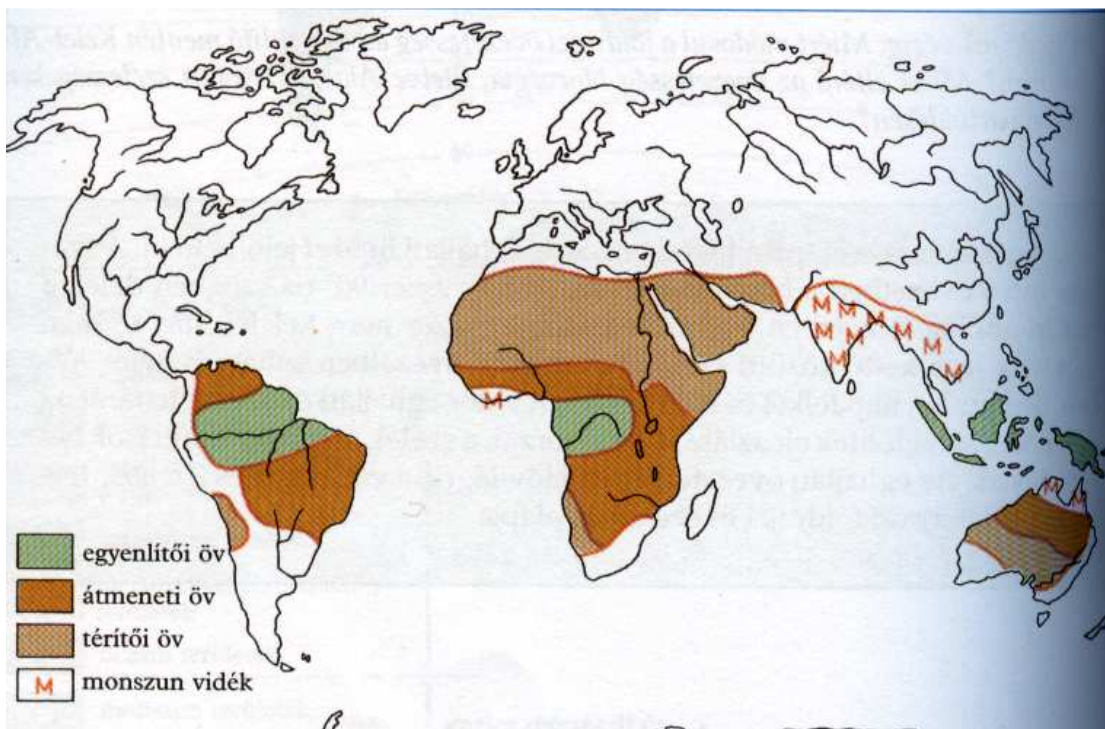
A FORRÓ ÖVEZET

A valós forró éghajlati övezet az északi és déli szélesség 30° -a között helyezkedik el.

- az évi középhőmérséklet mindenütt meghaladja a 20°C -ot.
- a passzát felszálló ágánál erős csapadékképződés, leszálló ágánál száraz időjárás figyelhető meg.

A valós forró övezetet a csapadékeloszlás szerint három övre és egy vidékre tudjuk felosztani.

- **egyenlítői öv** (é.sz. 10° – d.sz. 10° -ig) – itt minden nap esik az eső
- **átmeneti öv** (10 - 20° -ig) – nyáron esik az eső
- **térítői öv** (20 - 30° -ig)– itt akár egy évig sem esik az eső
- **monszun vidék** – nyáron esik az eső

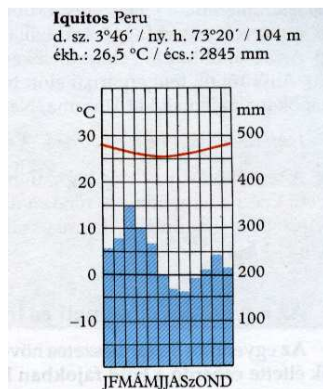

Az egyenlítői öv éghajlata:

Egyetlen forró, fülledt, csapadékos évszak jellemzi.

évi középhőmérséklet:	25 - 27°C
évi közepes hőingás :	2 - 3°C
napi hőingás:	10 - 12°C
évi csapadékmennyiség:	2000 - 3000 mm (260 csapadékos nap)
relatív páratartalom:	80 - 100 %
folyói:	bővízűek, egyenletes vízjárásúak (pl. Amazonas, Kongó)

Az erős felmelegedés miatt délelőtt megkezdődik a gomolyfelhő-képződés, kora délután pedig gyakran jégveréssel kísért felhőszakadás jellemzi az övet. A lehullott csapadék 75%-a visszajut a légkörbe.

Élővilága: Növényvilága: Természetes növénytakarója az **esőerdő**.

Itt van a Föld fajokban leggazdagabb növénytársulása, 80-100 faj egy hektáron.

Három (alsó: 10-15 m, középső: 30 m és felső: 50-60 m magasságban) lombkorona szint alakult ki, fán lakó (pl. orchideák) és kúszónövényekben (liánok) gazdag.

Talaja: tápanyagban szegény trópusi **vörösföld, laterit**. Nevét a színét adó nehezen oldódó és így felhalmozódó vas- és alumínium-oxidtól kapta. (Fe_2O_3 , Al_2O_3)

Állatvilága: nagy részük a fákon él (majmok, madarak). Jelentős a rovarvilága.

Felszínformák: a gyorsan képződő málladék

bőséges hordalékot biztosít a nagy vízhozamú folyóknak
erdőirtások → lejtőleemosás → talajerózió (talajpusztulás) nagymértékű.

Élet: gyéren lakott terület
növénytermesztésből élnek

kapás földművelés: - saját ellátásra
- kezdetleges eszközökkel
- sokféle növényt termeszt
- a föld saját tulajdonban van

ültetvényes gazdálkodás: - eladásra
- fejlett technika igénybevételével
- ültetvényenként általában egyféle növény termel
- a föld a fehérek tulajdona, és feketék dolgoznak rajta pénzért

Természeti kincsek: esőerdő (fa)

bővízű folyók (energia → nincs kihasználva)

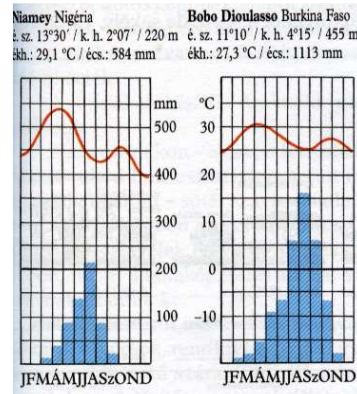
Az átmeneti öv éghajlata:

Két évszak jellemzi, egy forró csapadékos és egy forró száraz.

évi középhőmérséklet:	23-27 °C
évi közepes hőingás:	3-10 °C
évi csapadékmennyiség:	1500-300 mm
folyói:	erősen ingadózó vízjárásúak, mely a csapadékeloszláshoz igazodik. (pl. Niger)

Más néven a nyári esők övének is nevezik.

Az Egyenlítőtől a térítők felé haladva a nedves évszak hossza 9-10 hónapról 2-3 hónapra, az évi csapadék mennyisége 1500-300 mm-re csökken.

Élővilága: Növényvilága: Természetes növénytakarója a **szavanna**.

- **erdős (vagy nedves) szavanna:** 3-5 hónap szárazság, embermagaságú füvek facsoportokkal, zárt erdőkkel.
- **cserjés (vagy száraz) szavanna:** 6-7 hónap szárazság, bokrokkal, bozótosokkal, néhol vízraktározó fákkal (Afrika: majomkenyérfa, Dél-Amerika: palacktörzsű viaszpálma)
- **füves (vagy tüskés) szavanna:** 8-10 hónap szárazság, alacsony füvek, tüskés bozótok, akáciák.

A folyók mellett **galériaerdők**, mely mindhárom szavannában megtalálhatók.

Talaja: a csapadék csökkenésével a kilúgozódás is csökken, (humusztartalom nő) s így a rozsdavörösből fokozatosan sötétre váltó **fekete szavannatalaj** figyelhető meg.

Állatvilága: Itt élnek a Föld legnagyobb testű szárazföldi állatai (elefánt, orrszarvú, zsiráf, nagymacskák)

Felszínformák: a mállás és az aprózódás.

A málladékot a csapadék leöblíti, az aprózódott törmelékot a folyók elszállítják.

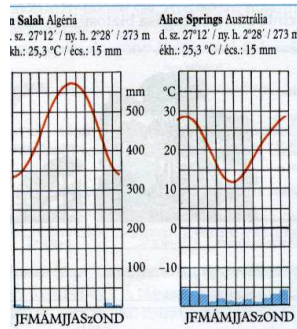
Élet: legsűrűbben lakott forró övezeti terület
ugaroló gazdálkodás
állattenyésztés (szarvasmarha, juh, kecske)
túllegeltetés → elsivatagosodás (Szahel-öv: Szahara-Szudán határán)

A térítői öv éghajlata:

Egy forró száraz évszak jellemzi.

napi hőingás: 30-40 °C
évi csapadékmennyiség: 100-250 mm
folyói: jövevényfolyók (bő csapadékú területről érkező folyók, melyek vergődnek ebben az övben (pl. Nílus)
időszakos (lefolyástalan) vízfolyások

Éghajlatát egész évben a passzát leszálló ága határozza meg. Ebben az övben mérték Földünk legmagasabb hőmérsékletét: 57,8°C-ot a líbiai Szaharában.

Élővilága: Növényvilága: Gyér növényzet jellemzi, melyek mély gyökérrzel, vízraktározással, (pl. kaktuszok) védekeznek a szárazság ellen; összefüggő növénytakaró NINCS

Talaja: sivatagi vázta

Állatvilága: kígyók, rágcsálók, rovarok, skorpiók, pókok

Felszínformák: erős napi hőingás → aprózódással → a létrejött durvaszemű törmelékek a hegyek lábánál felhalmozódik. Az apró szemű homokból a szél változatos buckákat épít → (kő-, homok-, kavics-, agyagsivatag).

Élet: legritkábban lakott forró övezeti terület
oázisokban öntözéses gazdálkodás → datolyapálma (árnyékában: zöldség, búza, köles, rizs)
nomád állattenyésztés → teve

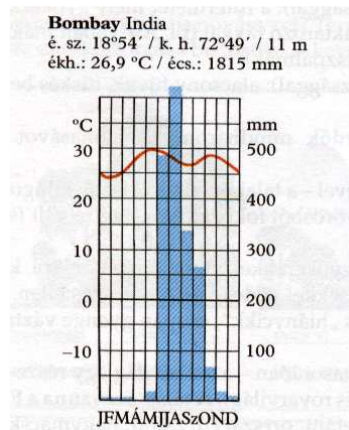
oázis: sivatagi kút vagy forrás környékén kialakult termékeny terület

Hideg sivatagok: Namib-sivatag, Atacama.sivatag (hideg tengeráramlások/tengerszint feletti magasság)

A trópusi monszunvidék

Három évszak: **száraz, napsütötte enyhe tél**
                              rövid, forró, száraz tavasz
                              füledt, csapadékos, meleg nyár

- az átmeneti öv éghajlatára emlékeztet
- a csapadék területi megoszlásában a **domborzat** játsza a fő szerepet (pl.: Cserrapundzsi 11000 mm/év - eddigi maximum: 25900 mm/év)
- a dél-ázsiai monszunerdőket **dzsungelnek** hívják

Élővilága: Növényvilága: tikfa, ébenfa, bambusz
Talaja: (sárgás, vöröses) laterittalaj
Állatvilága: tigris, párduc, kobra

Felszínformák: télen: aprózódás
nyáron: mállás

Élet: Földünk legsűrűbben lakott területeinek egyike
száraz évszak: öntözés
évente kétszeri-háromszori aratás
teraszos földművelés (rizs, cukornád, tea, juta)

A forró övezet környezeti problémái

- ritkán lakott
- eltartó képessége kicsi
- hagyományos gazdálkodás jellemzi (pl.: nomád pásztorkodás)
- nagyarányú erdőirtás (pl.: útépitések miatt)
- túlzott öntözés – szikesedéshez vezet

Legfontosabb termények/állatok: egyenlítői öv: banán, kakaó, kaucsuk / kevés állat (cecelégy - álomkór)
átmeneti öv: gyapot, kávé, földimogyoró / szarvasmarha, juh, kecske
térítői övben: datolya / tevé

A növényzet változása az esőerdőtől a tüskés szavannáig.

